

Více vražd, prosím!

Hrůzné hody ve Ville Santa Ritě / Kastrol, Soukromá ZUŠ Trnka, Plzeň

Propojit argentinský folklór s českým by se mohlo na první pohled jevit jako bláznovství, představení postavené na Borgesových mordýrských příbězích však sympaticky ukazuje, že podobnosti v lidové kultuře existují bez ohledu na hranice. Hra v žádném případě nepůsobí jako smažený sýr nebo pizza v asijském bistru, naopak drží pohromadě naprosto organicky a ukazuje, jak proces, jakým se z vraždy stává historka či písnička, je univerzální. V moravských písních se vraždí stejně jako v příbězích z Latinské Ameriky, lesy jsou všude temné a probouzející strašidelnou imaginaci, svatby bývají vždy plné tance a jídla, přičemž jsou zde vítány jak nakládané okurky, tak masové koule.

Představení svými (někdy takřka tarantinovskými) stylizacemi ukazuje souboje, smrt i vraždu jako krásné umění, které herci přiživují soustředěným klidem plným napětí a energie, což se prostřednictvím jídla propojuje s aktuálním fenoménem toho, že tradiční české zabijačky dnes fungují především jako divadlo – jako estetizovaná událost spojená s požitky chutí a vůní. Povel „jezte, pijte, hoduje“ je tu živočišně radostným, i když víme, že ženichovi někdo uřízl prst s prstenem a že pečené maso může být i lidské. Folklór je zkrátka zábavný i ve své krutosti a je propojený nejhlubší lidskou zkušeností a tradicí, což zejména ve světě kulturního průmyslu může vyvolávat jistou nostalgii. Ne že by člověk nutně chtěl nemít jistotu v tom, z čeho pochází maso, které jí, nicméně malá dramatická vražda by i na dnešní svatbě mohla být sympatickým a autentickým osvěžením. (MI)

Nebezpečně chladné virtuální vody

Dcerky / Popcorn, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř

Vizuální statická instalace. Soustředěné dívky a soustředěný hoch, propracované osvětlení, hezké a roztomilé loutky představující jednotlivé lidi, zajímavá souhra herce a loutky v konfiguraci jeden na jednoho, jedna na jednu – tj. jeden herec na jednu loutku. Technicky velmi dobře zvládnuté promluvy i zpívání, i loutkovodění, i manipulace s mobilními telefony jako hlavními rekvizitami. Loutky umístěné a pohybuje se v zajímavých klecích, což je opravdu vynikající nápad navozující pocit oddělenosti a osamělosti jednotlivých obyvatel digitálního světa.

Závažné a aktuální téma: ztracenost a samota dětí a adolescentů na sociálních sítích. To dnes opravdu není legrace, zvláště když jejich rodiče toto nebezpečí podceňují nebo bezradně přihlíží zmatkům v hlavách svých dětí.

Celý útvar – víceméně výtvarná instalace doplněná o přímočarý a jednoznačně se vyvíjející děj – nenabízí prostor pro rozvinutí herectví. Vše bylo jedinou situací, od tragického začátku do tragického konce.

Ne zcela jednoznačný byl alespoň vztah základní linie – základního tragického příběhu ze současnosti – k příběhu z 15. století, kdy dívka postihovaná na první pohled podstatně tragičtějšími ranami osudu než soudobá ústřední hrdinka směřovala ke stejnému smutnému konci jako ona.

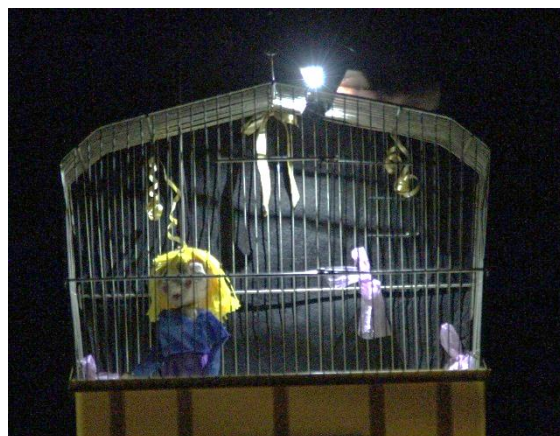
Přiznám se, že mnohem více než naučné příběhy o dvou nešťastných dětech by mě zajímalo zkoumání možností, jak se z neštěstí vymanit; třeba i nevyužitých možností nebo třeba i neúspěšné snahy, ale... Celé představení mi nepoložilo jedinou otázku; ať už v rozumovém nebo nevědomém prostoru. Vůbec si nechci nějak stěžovat, chyba může být ve mně, ale... Jako kdyby mi po celou dobu tvůrci říkali: máš-li problém, dříve nebo později vlez do studené řeky a pořádně se nadechni vody, protože ve zlém okolním světě, který ti ubližuje, nic nenaděláš... (PO)

Vzhůru z dolů!

Otevírák očí / Soubor Náhod, Ostrava

Málokterá poezie bývá do takové míry spojena s místem svého vzniku jako ta ostravská, a to zejména v duchu teze Ivana Motýla: čím víc uhlí, tím lepší báseň. Mladá ostravská poezie je neobyčejně silný fenomén, který se nicméně s uhelnou tíží musí stále vyrovnávat, což se (snad záměrně) objevovalo i v představení postaveném na scénickém čtení právě básní mladých ostravských básníků a básniček. Snaha odpoutat se od dědictví minulosti byla zjevná – všichni aktéři byli pochopitelně oblečeni v černém, ale rudé šátky jako by na různých částech těla narušovaly černotu svou průsvitností. Také pořadí básní jako by tuto cestu odráželo. Po počátečních obrazech hlubin, v nichž je skryto štěstí, následovaly usazeniny zubních kazů, zaschlé vrstvy doteků, které nejdou smýt, pak se ovšem hlubinné a těžební metafory zastavily („neklesáš, ležíš“) a dostali jsme se až k nebi a záři hvězd.

Ve světle této cesty se nabízí i výklad funkce dveří, jimiž na scéně všichni účinkující poctivě procházeli – ano, vylézáme z dolů na povrch, kde už můžeme svou identitu utvářet jinak než jen těžkou manuální prací v drsných podmínkách. Mladé ostravské poezii je na scéně dobře, kéž jí toto představení pomůže v dalším jedinečném žití. (MI)

Bůh má problém

Předsevezetí / Valouny, Valašské Meziříčí

Při improvizacích o mnoha stupních volnosti je důležitá šťastná volba výchozí situace a několika klíčových motivů. Vhodně zvolené motivy jsou pak lešením, po kterém se mohou performeři velmi svobodně pohybovat bez nepřiměřeného rizika pádu do nicoty.

Zahrádkářský spolek, volba předsedy během silvestrovské noci, ďábel vnutivší zahrádkářům úpis s podpisem jejich krví, společnost Nebeská propast... Nejistota, co se vlastně o té silvestrovské noci stalo, kdo byl zvolen, kdo se k čemu zavázal, jaký byl zvolen (staro)nový název spolku (Sever či Krásno). Zásadní zápletky – skutečnost, že členy zahrádkářského spolku navštívil ďábel nebo aspoň ďáblík – se odhalí v pravou chvíli – ani ne brzo, ani ne příliš pozdě po začátku. A dokonce i píseň, která se od začátku až do konce prolíná celým představením – „Bůh má problém“ – zvyšuje potenciál pro improvizaci. To vše dohromady dává hercům potřebný prostor a volnost pro odpoutané rozehrávání situací.

Vývoj a výsledek dění na jevišti: bezcílné, nádherně zoufale bezvýchodné jednání lidí na jevišti. Je nesmírně napínavé, jak každý okamžik slibuje něco silného, a jak se téměř každý okamžik vzápětí utopí ve zklamání; ale jak se jednou za čas zjeví okamžik speciální, kdy ta síla opravdu přijde. Aby se takový zážitek mohl udát, musí se aktéři maximálně uvolnit, musí jim být do velké míry jedno, jak se odvíjí příběhy a významy; nesmí cítit takový ten tlak na pointu. Dramatičnost diváckého zážitku nespočívá v tom, jak hrdinové dopadnou, ale v tom, jestli se aktérům podaří odpoutat se od pointy a otevřít jindy zavřené dimenze. A dnes se jim to částečně dařilo, částečně ne. Spíš ano než ne.

Pro mě byl zážitek z duševní i fyzické odpoutanosti herců a jejich přítomného lovení pokynů z hůry zážitkem lahodným; delikatesou, kterou si ještě teď, v pokročilém večeru, vychutnávám.

Na závěr cosi, co píšu jako legráčku, ale: existují náhody? Dnes večer na nás skutečně sestoupil zážitek: performeři se uvolnili natolik, že se spojili s všeobecným vesmírným rezervoárem informací a Bůh, který má problém, jim seslal osobní životní příběh jednoho z diváků, který nám s podivuhodnou přesností zprostředkovali. (Dotyčný divák se k tomu přiznal během následné debaty o představení.) (PO)

Ze sobotních nočních debat:

Hrůzné hody ve Ville Santa Ritě. Plénium ocenilo pomalé tempo, prostorové řešení a scénu s přípravou masa, která dotvářela celkovou atmosféru, stejně jako práci s objekty. Silné emoce vzbuzovalo vnímání ohrožení herců a rozpad vyprávění na nesrozumitelné části, kdy nebylo jasné, jak spolu jednotlivé příběhy souvisejí. Lektori chválili hereckou suverenitu a navrhovali větší odvalu v nadsázce a folklorní rozevlátosti, včetně návrhů na konkretizaci závěru, aby vyzněl více slavnostně a rituálně. Zdůrazňovali potřebu vyjasnit pohybovou složku a dramaturgický záměr. Soubor reflektoval inspiraci Borgesem, archetypem a pohádkou bratří Grimmů, s vědomým cílem vyvolat znejistění, nejistotu a chaotičnost jako součást divoké divadelní zkušenosti.

Dcerky. Diskuse pléna i lektorů odhalila silné emoce i rozpory ve vnímání inscenace. Plénium ocenilo scénografický koncept a silné téma – inscenace pro ně byla více o naději než o temnotě. Výrazný byl kontrast mezi středověkou a současnou rovinou: jedna ukazovala vědomé rozhodnutí ve jménu víry, druhá absurditu tlaku společnosti a neschopnost oddělit vlastní identitu od názoru ostatních. Klece jako symboly omezení a svázanosti rezonovaly, i když někdy jen technicky. Lektori ocenili hluboké téma a vizuální čistotu, zároveň navrhovali větší obrazovou podporu a propojení prostoru s významem – např. chór, šeptání, využití temnoty. Upozornili i na limity loutkářské formy a potřebu většího zohlednění diváka sedícího v hledišti bez elevace. Téma sociálních sítí považovali místy za příliš doslovné. Soubor uvedl, že původním tématem byly lži, z nichž brainstormingem vzešly sociální sítě. Paralelu s minulostí našli v příběhu Jana Husa, kdy lži způsobily doloženou tragédii. Klece ztělesňovaly omezení vírou i virtuálními bublinami.

Otevírám oči. Diskuse k inscenaci ukázala různorodé vnímání její formy i sdělení. Plénium zpočátku hledalo divadlo marné a klíč k porozumění nacházelo obtížně, ale nakonec se nechalo unést atmosférou a ocenilo pestrost, humor, práci s objekty i silný závěr. Někteří vnímali inspiraci jinými projekty, jako je Dred, kterou ale soubor nepotvrdil. Lektorský sbor vyzdvihl odvahu zpracovat poezii jako scénický materiál a přinesl konkrétní postřehy: dveře jako symbol komunikace mezi soukromým a veřejným prostorem, projekce ostravských reálií jako silný kontextový rámec. Kritizovali ale například nesrozumitelnost některých scénických prvků, roli kostýmů či nedostatečné propojení slova a těla. Zazněla výzva více se opřít o hlas a uvažovat o voicebandu. Soubor uvedl, že inscenace vznikala na pomezí performance, experimentu a divadla, s využitím asi dvaceti básní od autorů spjatých s Ostravou. Přímá zkušenost, včetně zranění herečky, ukazuje na intenzitu a nasazení při tvorbě.

Předsevezetí. Plénium ocenilo lehkost, až plynulost improvizace a zároveň její rozvolnění, které umožnilo prožít přítomnost bez pevného závěru či pointy, i když někteří vyjádřili touhu po výraznějším existenciálním vyústění. Lektori vyzdvihli autentický projev, techniku tleskání podporující rytmus a schopnost performerů udržet postavy i v trapnosti, která byla vtahující. Vnímali i literární potenciál k hlubšímu sdělení v budoucnu. Zazněl také až téměř návrh od Stanislavského: rozšířit přípravnou fázi před samotným představením například požíváním kompotů předem. Soubor přiblížil, že improvizace probíhá na základě pevné kostry, včetně hudby a struktury scén, přičemž motivy záměny boha a ďábla, které také zazněly od lektorů, byly součástí konceptu od počátku. (WE)